

The Impact of the U.S. Withdrawal from the JCPOA as a Geopolitical Event on Conditional Conservatism: Evidence from the Role of State Ownership and Financial Constraints

Amin Pourrezaei Nav

MA in Accounting, Accounting and Financial Management Department, Faculty of Economics and Management, Urmia University, Urmia, Iran

Hamzeh Didar *

Accounting and Financial Management Department, Faculty of Economics and Management, Urmia University, Urmia, Iran

Gholamreza Mansourfar

Accounting and Financial Management Department, Faculty of Economics and Management, Urmia University, Urmia, Iran

Abstract

This study examines the impact of the U.S. withdrawal from the Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) as a geopolitical event on conditional conservatism and investigates the roles of state ownership and financial constraints in explaining cross-sectional differences in firms' responses to this event. To this end, a difference-in-differences approach is employed by comparing firms' behavior during the three-year period before and the three-year period after the event. The sample consists of 168 firms and 1,008 firm-year observations. The results indicate that the U.S. withdrawal from the JCPOA is associated with a significant increase in conditional conservatism. Furthermore, as the level of government ownership increases, the effect of the JCPOA withdrawal on conditional conservatism weakens, whereas greater financial constraints strengthen this effect. The medium-term analysis further shows that the moderating role of government ownership emerges primarily

* Corresponding Author: h.didar@urmia.ac.ir

How to Cite: xxxxxxxx

in the third year following the event, while the reinforcing effect of financial constraints is evident in all three post-event years and increases over time.

Keywords: Conditional Conservatism, U.S. Withdrawal from the JCPOA Geopolitical Event, State Ownership, Financial Constraints, Difference-in-Differences.

1. Introduction

Geopolitical events have increasingly become an important source of uncertainty for firms, affecting investment decisions, financing conditions, risk perceptions, and corporate reporting behavior. Prior accounting research suggests that heightened uncertainty can alter managers' reporting incentives and increase stakeholders' demand for timely recognition of economic losses (Watts, 2003; LaFond & Watts, 2008). Conditional conservatism, which refers to the asymmetric and timelier recognition of bad news relative to good news, is often viewed as an efficient reporting mechanism that mitigates information asymmetry, enhances contracting efficiency, and reduces agency conflicts. The U.S. withdrawal from the Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) in 2018 represents a major geopolitical shock for Iranian firms. Through its effects on economic uncertainty, financing conditions, trade relations, exchange rate volatility, and inflationary pressures, this event created an environment in which the demand for conservative financial reporting may have changed substantially.

While prior studies have examined the economic consequences of geopolitical risk, limited evidence exists regarding its impact on accounting conservatism, particularly in emerging markets. This study investigates whether the U.S. withdrawal from the JCPOA affected firms' conditional conservatism and whether this effect varies across firms with different institutional and financial characteristics. Specifically, the study examines the moderating roles of state ownership and financial constraints. Furthermore, unlike prior studies that focus solely on average treatment effects, this study evaluates both short-term and medium-term responses to identify how firms' reporting behavior evolves over time following a geopolitical shock.

Research Hypotheses

H1: The U.S. withdrawal from the JCPOA increases firms' conditional conservatism.

H2: The effect of the U.S. withdrawal from the JCPOA on conditional conservatism is weaker among state-owned firms.

H3: The effect of the U.S. withdrawal from the JCPOA on conditional conservatism is stronger among financially constrained firms.

2. Literature Review

Conditional conservatism is primarily grounded in contracting, information asymmetry, and agency theories. Prior research suggests that conservatism enhances contracting efficiency by facilitating timely loss recognition and reducing information asymmetry between managers and external stakeholders (Watts, 2003; LaFond & Watts, 2008). Geopolitical events can increase uncertainty, financing frictions, and default risk, thereby strengthening demand for more conservative financial reporting. However, firms may respond differently to such shocks. State-owned firms often benefit from government support and easier access to financing, reducing incentives to increase conservatism, whereas financially constrained firms face stronger creditor pressure and greater information asymmetry, making conservative reporting more valuable. Nevertheless, agency theory suggests that managers under severe financial pressure may delay the recognition of bad news to avoid adverse economic consequences. Therefore, the overall effect of geopolitical shocks on conditional conservatism remains an empirical issue.

3. Methodology

This study employs a quasi-experimental research design based on a difference-in-differences (DiD) approach. The research setting is built around the U.S. withdrawal from the JCPOA in 2018, which serves as an exogenous geopolitical shock affecting Iranian firms. The analysis compares firms' reporting behavior during the three-year period before the event (2015-2017) and the three-year period after the event (2018-2020). This design allows the study to isolate changes in conditional conservatism associated with the geopolitical event while controlling for time-invariant firm characteristics. The final sample consists of 168 firms and 1,008 firm-year observations. Financial institutions, banks, leasing companies, and other regulated financial firms are excluded because of their distinct reporting environments. All sample firms remained listed throughout the event window and had a fiscal year ending on Esfand 29 in the Iranian calendar. In addition to the baseline DiD model, dynamic specifications are estimated to examine short-term and medium-term effects. These analyses allow the study to determine whether

firms' responses emerged immediately after the event or evolved gradually over time. Firm fixed effects and clustered standard errors are employed to address potential econometric concerns.

4. Results and Discussion

The findings indicate that the U.S. withdrawal from the JCPOA significantly increased firms' conditional conservatism, consistent with contracting and information asymmetry theories. Dynamic analyses show that the effect emerged gradually, strengthened during the first two years after the event, and weakened thereafter, suggesting that firms responded not only to the initial geopolitical shock but also to its evolving economic consequences. The results further reveal considerable cross-sectional variation. The increase in conditional conservatism is weaker among state-owned firms, with the buffering role of state ownership becoming more evident over time. In contrast, financially constrained firms exhibit a stronger and progressively increasing response, indicating a greater reliance on conservative reporting to mitigate creditor concerns and information asymmetry under persistent economic pressures.

5. Conclusion

This study examines the effect of the U.S. withdrawal from the JCPOA on firms' conditional conservatism using a difference-in-differences framework. The findings indicate that geopolitical shocks can significantly influence financial reporting behavior by increasing firms' incentives to recognize bad news more promptly. The study contributes to the literature in several ways. First, it extends the growing literature on geopolitical risk by documenting its impact on accounting conservatism.

Second, it highlights the importance of firm heterogeneity by demonstrating that state ownership and financial constraints shape firms' reporting responses to geopolitical events.

Third, by distinguishing between short-term and medium-term effects, the study provides new evidence on the temporal dynamics of accounting responses to major political and economic shocks. Overall, the findings suggest that the financial reporting consequences of geopolitical events are not uniform across firms or over time. Instead, they depend on firms' institutional environments, financing conditions, and ability to absorb economic uncertainty. These insights are particularly relevant for investors,

تأثیر رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام بر محافظه‌کاری شرطی با استفاده از رویکرد تفاوت در...؛ | ۵

creditors, regulators, and policymakers operating in environments characterized by elevated geopolitical risk.

Acknowledgments

We would like to thank and express our gratitude to all the esteemed professors who assisted the authors in preparing this article.

پیش از انتشار

تأثیر رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام بر محافظه کاری شرطی با استفاده از رویکرد تفاوت در تفاوت‌ها: شواهدی از نقش مالکیت دولتی و محدودیت در تأمین مالی

کارشناسی ارشد حسابداری، گروه حسابداری و مدیریت مالی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

امین پوررضایی ناو

عضو هیات علمی گروه حسابداری و مدیریت مالی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

حمزه دیدار*

عضو هیات علمی گروه حسابداری و مدیریت مالی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

غلامرضا منصورفر

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تأثیر رویداد ژئوپلیتیک خروج از برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) بر محافظه کاری شرطی و همچنین نقش مالکیت دولتی و محدودیت در تأمین مالی در تبیین تفاوت واکنش شرکت‌ها به این رویداد است. برای این منظور، از رویکرد تفاوت در تفاوت‌ها و مقایسه رفتار شرکت‌ها در دوره سه سال قبل و سه سال بعد از وقوع رویداد استفاده شد. نمونه پژوهش شامل ۱۶۸ شرکت و ۱۰۰۸ مشاهده سال-شرکت است. نتایج نشان می‌دهد خروج از برجام با افزایش محافظه کاری شرطی همراه بوده است. بررسی افق‌های زمانی نیز حاکی از آن است که این واکنش به صورت تدریجی شکل گرفته و در میان مدت قوی‌تر از کوتاه مدت بوده است؛ به گونه‌ای که بیشترین افزایش محافظه کاری شرطی در سال‌های پس از وقوع رویداد مشاهده شد. همچنین با افزایش میزان مالکیت دولتی، اثر خروج از برجام بر محافظه کاری شرطی تضعیف می‌شود، در حالی که افزایش شدت محدودیت در تأمین مالی این اثر را تقویت می‌کند. نتایج تحلیل میان مدت نیز نشان داد که نقش تعدیل گر مالکیت دولتی عمدتاً در سال سوم پس از رویداد آشکار می‌شود، در حالی که نقش تقویت کننده محدودیت در تأمین مالی در هر سه سال پس از رویداد مشاهده شده و با گذشت زمان افزایش می‌یابد.

* نویسنده مسئول: h.didar@urmia.ac.ir

کلیدواژه‌ها: محافظه‌کاری شرطی، رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام، مالکیت دولتی، محدودیت در تأمین مالی، تفاوت در تفاوت‌ها.

مقدمه

محیط فعالیت شرکت‌ها همواره با درجاتی از ابهام و عدم اطمینان همراه است، اما برخی تحولات اقتصادی، سیاسی و نهادی می‌توانند این شرایط را تشدید کنند. در چنین فضایی، کیفیت اطلاعات مالی و انعکاس به موقع ریسک‌های اقتصادی برای استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند (Porsoleyman et al., 2025). یکی از مهم‌ترین سازوکارهای حسابداری در مواجهه با عدم اطمینان، محافظه‌کاری شرطی است که بر شناسایی به موقع تر اخبار نامطلوب تأکید دارد (Basu, 1997; Watts, 2003). از این رو، رویدادهایی که سطح عدم اطمینان و ابهام نسبت به پیامدهای اقتصادی آینده را افزایش می‌دهند، بستر مناسبی برای بررسی تغییرات در محافظه‌کاری حسابداری فراهم می‌کنند (Zhong & Li, 2016; Pereira et al., 2023; Baker & Persson, 2021).

در این چارچوب، خروج از برجام نمونه‌ای از شوک‌های ژئوپلیتیک است که می‌تواند سطح عدم اطمینان در محیط فعالیت شرکت‌ها را به طور قابل توجهی افزایش دهد. از لحاظ نظری، بازگشت تحریم‌ها و محدودیت‌های بین‌المللی از طریق اختلال در روابط تجاری، محدود شدن دسترسی به منابع مالی خارجی، افزایش هزینه‌های مبادله و دشوارتر شدن تأمین نهادهای تولید، شرایط عملیاتی و مالی شرکت‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Laudati & Pesaran, 2021; Fattahi & Nafisi-Moghadam, 2023). در نتیجه، پیش‌بینی جریان‌های نقدی، سودآوری و چشم‌انداز اقتصادی شرکت‌ها با دشواری بیشتری همراه شده و ابهام نسبت به پیامدهای اقتصادی آینده افزایش می‌یابد (Moradi et al., 2021; Arianpoor & Monshipouri & Heyrani, 2020; Asali, 2023).

افزایش این ابهام صرفاً یک مسئله عملیاتی یا مالی نیست، بلکه می‌تواند ارزش اقتصادی محافظه‌کاری در گزارشگری مالی را نیز افزایش دهد. هرچه ارزیابی عملکرد و منافع اقتصادی آتی شرکت‌ها دشوارتر شود، استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی با عدم اطمینان بیشتری در تصمیم‌گیری مواجه خواهند شد و در نتیجه اهمیت اطلاعات مالی قابل اتکا افزایش می‌یابد (Tarighi et al., 2022; Mos, 2024). افزون بر این، در چنین محیطی احتمال

بیش برآورد سودها و دارایی‌ها و کم‌برآوردی ریسک‌ها و زیان‌های بالقوه بیشتر می‌شود؛ شرایطی که می‌تواند هزینه‌های اقتصادی ناشی از گزارشگری خوش‌بینانه را افزایش داده و ضرورت شناسایی به‌موقع اخبار نامطلوب را پررنگ‌تر سازد (Zhou et al., 2020؛ Fan et al., 2022).

با وجود این، مشخص نیست افزایش عدم‌اطمینان ناشی از شوک‌های ژئوپلیتیک همواره به محافظه‌کاری بیشتر منجر شود. از یک سو، فشارهای مالی، محدودیت‌های تأمین مالی و نگرانی مدیران نسبت به پیامدهای اقتصادی نامطلوب می‌تواند آن‌ها را به سمت اجتناب از انعکاس کامل اخبار نامطلوب و استفاده از رویه‌های مدیریت سود سوق دهد (Haque et al., 2020؛ Adam, 2025). از سوی دیگر، نظریه محافظه‌کاری شرطی دیدگاهی متفاوت ارائه می‌کند. بر اساس این نظریه، محافظه‌کاری نه یک ویژگی ذاتاً مطلوب یا نامطلوب، بلکه سازوکاری اقتصادی برای مقابله با پیامدهای ناشی از بیش‌برآورد سودها، دارایی‌ها و عملکرد شرکت است (Watts, 2003). هرچه محیط فعالیت شرکت نامطمئن‌تر باشد، پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی و ارزیابی منافع اقتصادی آینده با خطای بیشتری همراه خواهد بود و احتمال شکل‌گیری برآوردهای بیش از حد خوش‌بینانه افزایش می‌یابد. در چنین شرایطی، منافع اقتصادی ناشی از شناسایی به‌موقع تر اخبار نامطلوب، کاهش عدم‌تقارن اطلاعاتی، افزایش قابلیت اتکای گزارش‌های مالی و محدود کردن انتقال ریسک به سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان اهمیت بیشتری پیدا می‌کند (Pereira et al., 2021؛ Baker & Persson, 2021). به بیان دیگر، با افزایش عدم‌اطمینان نسبت به پیامدهای اقتصادی آتی، ارزش اقتصادی محافظه‌کاری نیز افزایش می‌یابد؛ زیرا هزینه‌های ناشی از خوش‌بینی بیش از حد و تأخیر در شناسایی زیان‌ها سنگین‌تر می‌شود (Watts, 2003). بر این اساس، اگرچه واکنش نهایی شرکت‌ها به شوک‌های ژئوپلیتیک موضوعی تجربی و وابسته به شرایط محیطی و انگیزه‌های مدیریتی است، ادبیات محافظه‌کاری شرطی عموماً پیش‌بینی می‌کند که در دوره‌های افزایش نااطمینانی، منافع حاصل از گزارشگری محافظه‌کارانه بر هزینه‌های آن غلبه کند (Alkhalaileh, 2024؛ Gaaya et al., 2025).

در پایان، انتظار نمی‌رود تمامی شرکت‌ها به یک اندازه به این شوک واکنش نشان دهند. شرکت‌های دارای مالکیت دولتی به دلیل برخورداری از حمایت‌های ضمنی دولت، دسترسی

آسان‌تر به منابع مالی و محدودیت بودجه‌ای نرم‌تر، ممکن است انگیزه کمتری برای افزایش محافظه‌کاری داشته باشند (Pan, 2017؛ Bradford et al., 2017؛ Hu et al., 2020؛ Zhang et al., 2022). در مقابل، حساسیت سیاسی و نظارتی بیشتر این شرکت‌ها می‌تواند آن‌ها را به گزارشگری محافظه‌کارانه‌تر سوق دهد (Dai & Zhang, 2019؛ Kim & Ahn, 2024). همچنین، شرکت‌های دارای محدودیت مالی شدید به دلیل وابستگی بیشتر به اعتباردهندگان و منابع مالی بیرونی، ممکن است تقاضای بیشتری برای گزارشگری محافظه‌کارانه تجربه کنند؛ هرچند فشارهای مالی شدید می‌تواند نتیجه‌ای معکوس نیز به همراه داشته باشد (Balakrishnan et al., 2016؛ Li & Peng, 2022؛ Fu et al., 2024؛ Moradi et al., 2021).

بر اساس مطالبی که بیان گردید، پژوهش حاضر با بهره‌گیری از رویکرد تفاوت در تفاوت‌ها، تأثیر رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام بر محافظه‌کاری شرطی را بررسی می‌کند. استفاده از این رویکرد امکان مقایسه تغییرات محافظه‌کاری حسابداری قبل و بعد از وقوع رویداد را فراهم ساخته و به تفکیک بهتر اثر این رویداد از سایر تغییرات هم‌زمان اقتصادی کمک می‌کند. همچنین، این پژوهش علاوه بر بررسی اثر کلی رویداد، تغییرات آن را در افق‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت نیز ارزیابی می‌کند تا نحوه شکل‌گیری و تداوم واکنش شرکت‌ها در طول زمان مشخص شود. علاوه بر این، نقش مالکیت دولتی و محدودیت در تأمین مالی در واکنش شرکت‌ها به این رویداد نیز بررسی می‌شود. از این منظر، مطالعه حاضر نه تنها به توسعه ادبیات محافظه‌کاری شرطی در مواجهه با رویدادهای ژئوپلیتیک کمک می‌کند، بلکه شواهد جدیدی درباره نحوه اثرگذاری یک رویداد سیاسی-اقتصادی مهم بر رفتار گزارشگری مالی شرکت‌ها در اقتصاد ایران ارائه می‌دهد. تمرکز بر یک رویداد مشخص، استفاده از رویکرد تفاوت در تفاوت‌ها و بررسی تغییرات زمانی اثرات آن، از جمله ویژگی‌هایی است که این پژوهش را از مطالعات پیشین متمایز می‌سازد و می‌تواند درک عمیق‌تری از تعامل میان تحولات ژئوپلیتیک، شرایط مالی شرکت‌ها و کیفیت گزارشگری مالی در محیط ایران فراهم کند.

مبانی نظری

در ادبیات حسابداری، محافظه‌کاری شرطی به شناسایی سریع‌تر اخبار نامطلوب نسبت به اخبار مطلوب اشاره دارد و به عنوان یکی از مهم‌ترین سازوکارهای قراردادی و حاکمیتی

برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، محدود کردن رفتارهای فرصت طلبانه مدیران و افزایش قابلیت اتکای گزارشگری مالی شناخته می شود (Zhong & Li, 2016). از منظر نظریه قراردادهای، محافظه کاری شرطی از طریق شناسایی به موقع کاهش در وضعیت مالی شرکت، کارایی قراردادهای بدهی را افزایش داده و نگرانی اعتباردهندگان نسبت به ریسک نکول را کاهش می دهد (Shen et al., 2023). همچنین، لافوند و واتس استدلال می کنند که هرچه عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیران و ذی نفعان خارجی بیشتر باشد، نقش محافظه کاری در جلوگیری از بیش برآورد سود و خالص دارایی ها اهمیت بیشتری پیدا می کند (LaFond & Watts, 2008). به همین دلیل، در محیط هایی که با ابهام و عدم اطمینان بیشتری همراه هستند، سرمایه گذاران و اعتباردهندگان نسبت به شناسایی به موقع زیان های احتمالی، کاهش ارزش دارایی ها و سایر اخبار نامطلوب حساسیت بیشتری پیدا کرده (نقشبندی و همکاران، ۱۳۹۹) و تقاضا برای محافظه کاری شرطی افزایش می یابد (Zhong & Li, 2016; Khalifa et al., 2023).

در این چارچوب، رویدادهای ژئوپلیتیک از مهم ترین عوامل ایجادکننده چنین شرایطی محسوب می شوند. برخلاف شوک های محدود در سطح شرکت یا صنعت، این رویدادها معمولاً نوعی عدم اطمینان فراگیر ایجاد می کنند که به طور هم زمان محیط عملیاتی، مالی و اطلاعاتی شرکت ها را تحت تأثیر قرار می دهد (Mokdadi & Saadaoui, 2023; Dai & Zhang, 2019). از منظر نظری، رویداد ژئوپلیتیک خروج آمریکا از برجام نیز می تواند از طریق محدودتر شدن دسترسی به منابع مالی، اختلال در روابط تجاری، افزایش هزینه های مبادله، تشدید نوسانات اقتصادی و کاهش قابلیت پیش بینی شرایط آتی، سطح ابهام پیرامون جریان های نقدی و عملکرد آینده شرکت ها را افزایش دهد (Laudati & Pesaran, 2021; Fattahi & Nafisi-Moghadam, 2023). در چنین فضایی، احتمال عدم تحقق منافع مورد انتظار دارایی ها افزایش یافته و ارزیابی ارزش اقتصادی دارایی ها، برآورد ذخایر و سنجش کاهش ارزش دارایی ها با دشواری بیشتری همراه می شود (شیرزادی و همکاران، ۱۴۰۱). افزون بر این، افزایش هزینه سرمایه، تشدید محدودیت های تأمین مالی و رشد ریسک اعتباری می تواند حساسیت اعتباردهندگان نسبت به کیفیت اطلاعات حسابداری را افزایش دهد (Balakrishnan et al., 2016; Li & Peng, 2022). از منظر نظریه نمایندگی نیز، افزایش ابهام و کاهش قابلیت پیش بینی عملکرد می تواند عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیران

و سرمایه‌گذاران را تشدید کرده (پوررضایی ناو و همکاران، ۱۴۰۳) و نگرانی استفاده‌کنندگان را نسبت به بیش‌برآورد سود و خالص دارایی‌ها افزایش دهد (Watts, 2022; Tarighi et al., 2022).

در مجموع، مبانی نظری بیان می‌کنند که رویدادهای ژئوپلیتیکی همانند خروج از برجام، از طریق افزایش عدم‌اطمینان نسبت به شرایط آتی، تشدید محدودیت‌های مالی، افزایش ریسک اعتباری، کاهش قابلیت پیش‌بینی جریان‌های نقدی و افزایش نگرانی سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان نسبت به کیفیت اطلاعات مالی، می‌تواند اهمیت گزارشگری محافظه‌کارانه را افزایش دهند. بر همین اساس، فرضیه اول پژوهش به‌صورت زیر تدوین شده است:

فرضیه اول: رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام، موجب افزایش محافظه‌کاری شرطی شده است.

منافع اقتصادی و قراردادی محافظه‌کاری شرطی عمدتاً از کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، محدود کردن رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران، کاهش ریسک نکول و افزایش کارایی قراردادهای بدهی ناشی می‌شود (Watts, 2003; Zhong & Li, 2016). از این منظر، ساختار مالکیت یکی از مهم‌ترین عواملی است که می‌تواند نحوه واکنش شرکت‌ها به افزایش عدم‌اطمینان ناشی از رویدادهای ژئوپلیتیک را تحت تأثیر قرار دهد؛ زیرا شرکت‌های دارای مالکیت دولتی و غیردولتی با محدودیت‌ها، مشوق‌ها و سازوکارهای نظارتی متفاوتی مواجه هستند (Pan, 2017; Hu et al., 2020; Liu et al., 2022).

بر اساس نظریه قراردادهای، انتظار می‌رود تقاضا برای محافظه‌کاری شرطی در شرکت‌هایی بیشتر باشد که با فشارهای قراردادی شدیدتر، محدودیت‌های مالی بیشتر و نگرانی بالاتر اعتباردهندگان نسبت به ریسک نکول مواجه هستند (Watts, 2003). در این چارچوب، مطالعات پیشین نشان می‌دهند شرکت‌های دارای مالکیت دولتی به دلیل برخورداری از حمایت‌های ضمنی دولت، دسترسی آسان‌تر به منابع مالی، دریافت تسهیلات ترجیحی و محدودیت بودجه‌ای نرم‌تر، معمولاً فشار قراردادی ضعیف‌تری برای استفاده از گزارشگری محافظه‌کارانه تجربه می‌کنند (Pan, 2017; Bradford et al., 2017; Hu et al., 2020; Zhang et al., 2022). در نتیجه، نگرانی اعتباردهندگان نسبت به درماندگی مالی و ریسک نکول در این شرکت‌ها کمتر بوده و انگیزه استفاده از محافظه‌کاری شرطی به‌عنوان

سازوکاری برای کاهش ریسک‌های قراردادی نیز ضعیف‌تر خواهد بود (Hu et al., 2020; Zhang et al., 2022; Huang & Yu, 2023).

با این حال، برخی دیدگاه‌های مبتنی بر هزینه‌های سیاسی استدلال می‌کنند که شرکت‌های دارای مالکیت دولتی به دلیل ارتباط نزدیک‌تر با سیاست‌گذاری‌های کلان و فعالیت‌های راهبردی اقتصاد، ممکن است در مواجهه با رویدادهای ژئوپلیتیک با فشارهای سیاسی، نظارتی و اعتباری بیشتری روبه‌رو شوند (Dai & Zhang, 2019; Kim & An, 2024). در چنین شرایطی، شناسایی دیر هنگام زیان‌ها یا بیش‌برآورد عملکرد مالی می‌تواند هزینه‌های بیشتری برای این شرکت‌ها ایجاد کرده و انگیزه‌ای برای گزارشگری محافظه‌کارانه‌تر فراهم آورد. با این حال، همین حساسیت سیاسی ممکن است مدیران را به سمت اجتناب از انعکاس سریع اخبار نامطلوب نیز سوق دهد تا از پیامدهای سیاسی و اعتباری احتمالی جلوگیری شود (Kim & An, 2024).

در مجموع، اگرچه مالکیت دولتی می‌تواند از طریق افزایش حساسیت سیاسی و نظارتی، محافظه‌کاری شرطی را تقویت کند، اما به نظر می‌رسد حمایت‌های ضمنی دولت و فشار قراردادی ضعیف‌تر نقش غالب را ایفا کنند. از این‌رو انتظار می‌رود افزایش محافظه‌کاری شرطی ناشی از رویداد ژئوپلیتیک خروج آمریکا از برجام در شرکت‌های دارای مالکیت دولتی ضعیف‌تر از سایر شرکت‌ها باشد. بنابراین، فرضیه دوم پژوهش به‌صورت زیر تدوین می‌شود:

فرضیه دوم: اثر رویداد ژئوپلیتیک خروج آمریکا از برجام بر محافظه‌کاری حسابداری در شرکت‌های دارای سطح بالاتر مالکیت دولتی، ضعیف‌تر از سایر شرکت‌ها است.

در سطح شرکت، میزان محدودیت در تأمین مالی می‌تواند عامل مهمی در تبیین تفاوت واکنش شرکت‌ها به پیامدهای اقتصادی و اطلاعاتی ناشی از رویداد ژئوپلیتیک خروج آمریکا از برجام باشد. نظریه قراردادها بیان می‌کند که اعتباردهندگان در شرکت‌های دارای محدودیت مالی نسبت به ریسک نکول، توان بازپرداخت تعهدات و کیفیت اطلاعات حسابداری حساسیت بیشتری دارند؛ زیرا این شرکت‌ها از انعطاف‌پذیری مالی کمتری برخوردار بوده و حاشیه امنیت مالی محدودتری دارند (Shen et al., 2023). در نتیجه، افزایش عدم اطمینان ناشی از رویدادهای ژئوپلیتیک می‌تواند نگرانی اعتباردهندگان را نسبت

به وضعیت مالی آتی و توان ایفای تعهدات در این شرکت‌ها بیش از سایر شرکت‌ها تشدید کند (Zhong & Li, 2016).

علاوه بر این، نظریه عدم تقارن اطلاعاتی استدلال می‌کند که شرکت‌های دارای محدودیت مالی معمولاً با شکاف اطلاعاتی بیشتری میان مدیران و تأمین‌کنندگان سرمایه مواجه هستند؛ از این رو افزایش ابهام محیطی، تقاضا برای گزارشگری محتاطانه‌تر و شناسایی به موقع‌تر اخبار نامطلوب را تقویت می‌کند (LaFond & Watts, 2008; Zhong & Li, 2016). همچنین، ادبیات محدودیت‌های مالی نشان می‌دهد که این شرکت‌ها به دلیل وابستگی بیشتر به منابع مالی بیرونی، نسبت به افزایش هزینه تأمین مالی و محدود شدن دسترسی به اعتبار آسیب‌پذیرتر هستند؛ موضوعی که اهمیت انعکاس محتاطانه‌تر ریسک‌ها و زیان‌های احتمالی را افزایش می‌دهد (Balakrishnan et al., 2016; Li & Peng, 2022; Mokdadi & Saadaoui, 2023). بنابراین، انتظار می‌رود افزایش عدم اطمینان ناشی از رویداد ژئوپلیتیک خروج آمریکا از برجام، تقاضا برای محافظه‌کاری شرطی را در شرکت‌های دارای محدودیت مالی بیش از سایر شرکت‌ها افزایش دهد. از این رو، شرکت‌های دارای محدودیت مالی در مواجهه با این رویداد واکنش محافظه‌کارانه‌تری نسبت به سایر شرکت‌ها نشان خواهند داد. لذا فرضیه سوم پژوهش به شرح زیر تدوین می‌شود:

فرضیه سوم: اثر رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام بر محافظه‌کاری شرطی در شرکت‌های دارای محدودیت در تأمین مالی بیشتر، قوی‌تر از سایر شرکت‌ها است.

پیشینه پژوهش

مرور ادبیات نشان می‌دهد که پژوهش‌های پیشین را می‌توان در سه جریان اصلی طبقه‌بندی کرد. جریان نخست بر عوامل مؤثر بر محافظه‌کاری شرطی متمرکز بوده و نشان می‌دهد این ویژگی تحت تأثیر شرایط نهادی، سیاسی و اطلاعاتی قرار دارد. در این زمینه، پژوهش‌ها نقش عدم اطمینان سیاسی، ریسک‌های محیطی، ارتباطات سیاسی، سازوکارهای حاکمیت شرکتی و ویژگی‌های مدیریتی را در شکل‌گیری رفتارهای محافظه‌کارانه بررسی کرده‌اند (LaFond & Watts, 2008; Zhong & Li, 2016; Dai & Ngo, 2021; Baloria, 2022; Shen et al., 2023; Herasdil et al., 2024; Khalifa et al., 2024). نتایج این مطالعات

نشان می‌دهد که افزایش عدم اطمینان و ریسک‌های قراردادی و اطلاعاتی معمولاً تقاضا برای محافظه‌کاری شرطی را تقویت می‌کند.

جریان دوم پژوهش‌ها به پیامدهای اقتصادی و مالی رویدادهای سیاسی و ژئوپلیتیک پرداخته‌اند. نتایج این مطالعات نشان می‌دهد که افزایش ریسک‌های ژئوپلیتیک از طریق تشدید عدم اطمینان، افزایش هزینه سرمایه، محدودیت دسترسی به منابع مالی و کاهش سرمایه‌گذاری می‌تواند بر تصمیمات مالی، افشای اطلاعات و عملکرد شرکت‌ها اثرگذار باشد (Dai & Zhang, 2019; Laudati & Pesaran, 2021; Mokdadi & Saadaoui, 2024; Fiorillo et al., 2024; Das & Yaacobi, 2024; Zhang & Wang, 2024). همچنین، شواهدی از تأثیر این ریسک‌ها بر کیفیت گزارشگری مالی و واکنش سرمایه‌گذاران ارائه شده است (Balakrishnan et al., 2016; Li & Peng, 2022; Wang et al., 2024). در ایران نیز پژوهش‌ها آثار خروج آمریکا از برجام را بر بازار سرمایه، محدودیت‌های مالی و عملکرد شرکت‌ها مستند کرده‌اند (نقشبندی و همکاران، ۱۳۹۹؛ شیرزادی و همکاران، ۱۴۰۱؛ فطاحی و نفیسی مقدم، ۱۴۰۲).

جریان سوم پژوهش‌ها بر نقش ویژگی‌های شرکتی در تعدیل آثار ناشی از شوک‌های سیاسی و محیطی متمرکز بوده است. این مطالعات نشان می‌دهند که عواملی نظیر ارتباطات سیاسی، مالکیت دولتی، کیفیت حاکمیت شرکتی و محدودیت در تأمین مالی می‌توانند شدت واکنش شرکت‌ها به افزایش عدم اطمینان را تحت تأثیر قرار دهند (Pan, 2017; Mohamad et al., 2017; Bradford et al., 2017; Hu et al., 2020; Wati et al., 2020; Liu et al., 2023; Hendi Satria et al., 2023; Huang & Yu, 2023). به‌طور خاص، شواهد حاکی از آن است که شرکت‌های دارای مالکیت دولتی و شرکت‌های دارای محدودیت مالی به دلیل تفاوت در دسترسی به منابع مالی و میزان مواجهه با ریسک‌های اعتباری، واکنش متفاوتی به شوک‌های اقتصادی و سیاسی نشان می‌دهند.

در مجموع، اگرچه آثار اقتصادی و مالی ریسک‌های ژئوپلیتیک به‌خوبی مستند شده است، اما شواهد اندکی درباره تأثیر این رویدادها بر محافظه‌کاری شرطی، به‌ویژه در محیط ایران

و در بستر خروج آمریکا از برجام، وجود دارد. پژوهش حاضر با تمرکز بر این رویداد و نقش مالکیت دولتی و محدودیت در تأمین مالی، در پی پر کردن این خلأ پژوهشی است.

روش

پژوهش حاضر تأثیر خروج از برجام بر محافظه‌کاری شرطی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران را بررسی می‌کند. برای شناسایی اثر این رویداد، از رویکرد تفاوت در تفاوت‌ها استفاده شده است که امکان مقایسه تغییرات محافظه‌کاری شرطی در دوره‌های قبل و بعد از رویداد را فراهم می‌کند. همچنین، مدل‌ها با استفاده از اثرات ثابت شرکت برآورد شده‌اند تا ویژگی‌های ثابت و مشاهده‌نشده شرکت‌ها کنترل شوند. مبانی نظری و پیشینه پژوهش از مقالات علمی معتبر و داده‌های مالی از صورت‌های مالی، یادداشت‌های توضیحی و نرم‌افزار ره‌آورد نوین گردآوری شده است. همچنین، به منظور آماده‌سازی، طبقه‌بندی و مدیریت داده‌ها از نرم‌افزار Excel و برای برآورد مدل‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش از نرم‌افزارهای Stata 17 و EViews 13 استفاده شده است.

با توجه به اجرای برجام در سال ۱۳۹۴ و خروج آمریکا از آن در سال ۱۳۹۷، دوره پژوهش شامل سه سال قبل و سه سال بعد از این رویداد در نظر گرفته شده است. این بازه زمانی امکان مقایسه رفتار گزارشگری مالی شرکت‌ها پیش و پس از رویداد را فراهم می‌کند. همچنین، علاوه بر اثر کلی خروج از برجام بر محافظه‌کاری شرطی، تغییرات این اثر در افق‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت و نیز نقش تعدیلی مالکیت دولتی و محدودیت در تأمین مالی مورد بررسی قرار گرفته است. محدود کردن دوره بررسی به این بازه زمانی نیز احتمال تأثیر سایر تحولات اقتصادی و سیاسی را کاهش می‌دهد.

جامعه آماری پژوهش شامل تمامی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه نهایی تنها شامل شرکت‌هایی است که از سال ۱۳۹۴ تا پایان دوره پژوهش در بورس حضور داشته، سال مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفند بوده و تغییر سال مالی نداشته‌اند. همچنین، شرکت‌های دارای اطلاعات ناقص و شرکت‌های فعال در صنایع مالی، بانکی و ... از نمونه حذف شدند. پس از اعمال این محدودیت‌ها، نمونه نهایی شامل ۱۶۸ شرکت و ۱۰۰۸ مشاهده سال-شرکت است.

متغیر وابسته

محافظه کاری حسابداری: شاخص اندازه گیری محافظه کاری حسابداری شرطی در این پژوهش بر اساس مدل Khan and Watts (2009) است. در این مدل، ابتدا رابطه سود و بازده سهام در قالب یک رگرسیون مقطعی سالانه طبق رابطه رگرسیونی (۱) برآورد می شود.

رابطه (۱)

$$NI_{it} = \beta_1 + \beta_2 D_{it} + RET_{it}(\mu_1 + \mu_2 SIZE_{it} + \mu_3 MTB_{it} + \mu_4 LEV_{it}) + (D_{it} \times RET_{it})(\lambda_1 + \lambda_2 SIZE_{it} + \lambda_3 MTB_{it} + \lambda_4 LEV_{it}) + (\delta_1 SIZE_{it} + \delta_2 MTB_{it} + \delta_3 LEV_{it} + \delta_4 D_{it} \times SIZE_{it} + \delta_5 D_{it} \times MTB_{it} + \delta_6 D_{it} \times LEV_{it}) + \varepsilon_{it}$$

که در آن، NI سود خالص قبل از اقلام غیرمترقبه مقیاس شده بر ارزش بازار حقوق صاحبان سهام در ابتدای دوره را نشان می دهد. RET بازده سالانه سهام شرکت و D متغیر دوجویی اخبار بد است که در صورت منفی بودن بازده سالانه سهام برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر خواهد بود. همچنین، SIZE بیانگر اندازه شرکت، MTB نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام و LEV معرف اهرم مالی شرکت است. در این مدل، ضرایب μ بیانگر به موقع بودن شناسایی اخبار خوب و ضرایب λ بیانگر سرعت شناسایی و انعکاس اخبار بد در سود حسابداری هستند. خان و واتس پس از برآورد رابطه (۱) و استخراج ضرایب λ ، در رابطه (۲) شاخص محافظه کاری شرطی هر شرکت-سال را معرفی می کنند که با عنوان C-Score شناخته می شود.

رابطه (۲)

$$C - Score_{it} = \lambda_1 + \lambda_2(SIZE_{it}) + \lambda_3(MTB_{it}) + \lambda_4(LEV_{it})$$

بر اساس رابطه (۲)، C-Score معیار اصلی محافظه کاری شرطی محسوب می شود. هرچه مقدار این شاخص بزرگ تر و مثبت تر باشد، بیانگر آن است که شرکت اخبار بد را سریع تر از اخبار خوب در سود حسابداری شناسایی می کند و بنابراین از سطح بالاتری از محافظه کاری شرطی برخوردار است. به بیان دیگر، افزایش C-Score نشان دهنده شدت بیشتر عدم تقارن زمانی در شناسایی سود و زیان است. در پژوهش حاضر، برای محاسبه شاخص محافظه کاری شرطی، رابطه رگرسیونی ۱ به صورت مقطعی برای هر سال اجرا شده است.

متغیرهای مستقل

رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام: از چندین متغیر برای اندازه‌گیری این شاخص استفاده شده است که به قرار زیر هستند:

$Post\ JCPOA\ Withdrawal_t$: متغیر دوجهی رویداد ژئوپلیتیکی خروج از برجام است که برای بررسی اثر کوتاه‌مدت این رویداد طراحی شده است. این متغیر برای سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ مقدار یک و برای سال‌های پیش از آن مقدار صفر می‌گیرد.

$Post\ JCPOA\ Withdrawal\ (Year)_t$: متغیر دوجهی رویداد ژئوپلیتیکی خروج از برجام است که برای بررسی اثر میان‌مدت این رویداد در سال آغازین آن طراحی شده است. این متغیر برای سال ۱۳۹۷ مقدار یک و برای سایر سال‌ها مقدار صفر می‌گیرد.

$Post\ JCPOA\ Withdrawal\ (Year + 1)_t$: متغیر دوجهی رویداد ژئوپلیتیکی خروج از برجام است که برای بررسی اثر میان‌مدت در نخستین سال پس از وقوع رویداد طراحی شده است. این متغیر برای سال ۱۳۹۸ مقدار یک و برای سایر سال‌ها مقدار صفر می‌گیرد.

$Post\ JCPOA\ Withdrawal\ (Year + 2)_t$: متغیر دوجهی رویداد ژئوپلیتیکی خروج از برجام است که برای بررسی اثر میان‌مدت در دومین سال پس از وقوع رویداد طراحی شده است. این متغیر برای سال ۱۳۹۹ مقدار یک و برای سایر سال‌ها مقدار صفر می‌گیرد.

متغیرهای تعدیلگر

محدودیت در تامین مالی: برای اندازه‌گیری محدودیت در تامین مالی (KZ) از شاخص Kaplan and Zingales (1997) که توسط تهرانی و حصارزاده (۱۳۸۸) بر اساس شرایط ایران بهبود یافته است، استفاده شده است. برای محاسبه این متغیر از رابطه‌ی (۳) استفاده شده است:

رابطه (۳)

$$KZ = ۱۷.۳۳ - ۳۷.۴۸۶ \times \frac{\text{موجودی نقد}}{\text{دارایی‌ها}} - ۱۵.۲۱۶ \times \frac{\text{سود تقسیمی}}{\text{دارایی‌ها}} + ۳.۳۹ \times \text{دارایی‌ها/بدهی} + \frac{\text{بدهی} + \text{ارزش بازار حقوق صاحبان سهام}}{\text{دارایی‌ها}}$$

مقدار این شاخص برای هر شرکت - سال بر اساس رابطه (۳) محاسبه می شود. مقادیر بالاتر شاخص KZ نشان دهنده شدت بیشتر محدودیت شرکت در تأمین منابع مالی است. در این پژوهش، مقدار پیوسته شاخص KZ به عنوان معیار محدودیت در تأمین مالی مورد استفاده قرار گرفته است تا تفاوت در شدت محدودیت تأمین مالی میان شرکت‌ها به طور کامل منعکس شده و اثر تعدیلی این متغیر با دقت بیشتری برآورد شود.

مالکیت دولتی: در این پژوهش، مالکیت دولتی به درصد سهام شرکت که در اختیار دولت، شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و نهادهای شبه دولتی قرار دارد تعریف می شود (سجادی و بنایی مقدم، ۱۴۰۱؛ اله بخشی و همکاران، ۱۳۹۸). اگرچه شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی از نظر قانونی دارای تعاریف مشخصی هستند، بخشی از مالکیت شرکت‌ها در اختیار نهادهایی قرار دارد که لزوماً در قالب شرکت دولتی طبقه بندی نمی شوند، اما به دلیل اتکا به منابع عمومی یا شبه عمومی و برخورداری از پیوندهای نهادی با بخش عمومی، در ادبیات پژوهشی در زمره نهادهای شبه دولتی قرار می گیرند. از جمله این نهادها می توان به صندوق‌های بازنشستگی، سازمان تأمین اجتماعی، شرکت سرمایه گذاری تأمین اجتماعی (شستا) و سایر نهادهای سرمایه گذاری کننده منابع عمومی و شبه عمومی اشاره کرد (اله بخشی و همکاران، ۱۳۹۸). بر این اساس، متغیر مالکیت دولتی در این پژوهش از نسبت مجموع سهام تحت مالکیت دولت و نهادهای یاد شده به کل سهام شرکت محاسبه می شود؛ به گونه ای که مقدار بالاتر این متغیر نشان دهنده سهم بیشتر مالکیت دولتی در ساختار مالکیت شرکت است.

متغیرهای کنترلی

متغیرهای کنترلی نیز به شرح زیر در مدل‌ها لحاظ شده اند:

اندازه شرکت (SIZE): لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها.

رشد فروش (SALE): نسبت تفاوت فروش سال جاری و سال قبل بر فروش سال قبل.

(MTB): نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق مالکانه. نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق مالکانه.

بازده دارایی‌ها (ROA): نسبت سود خالص به کل دارایی‌ها.
مالکیت نهادی (IO): مجموع درصد سهام‌داران نهادی که حداقل ۵ درصد از سهام شرکت را در اختیار دارند.

اهرم مالی (LEV): نسبت کل بدهی به کل دارایی‌ها.
زیان شرکت (LOSS): یک متغیر دمی است که در صورت وجود زیان برای شرکت در سال مورد بررسی عدد ۱ و در غیر این صورت عدد صفر گرفته است.
استقلال هیئت‌مدیره (B_IND): یک متغیر دویوجهی است که در صورت بیشتر بودن تعداد اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره از اعضای موظف آن، برابر با ۱ است و در غیر این صورت مقدار آن ۰ خواهد بود.

مدل‌های پژوهش

مدل‌های پژوهش بر مبنای رویکرد تفاوت-در-تفاوت و با الهام از ادبیات تجربی پیشین، از جمله Wang (2023) و Lins et al. (2017)، طراحی شده‌اند. در ادامه، ساختار هر یک از مدل‌های آزمون فرضیه‌ها تشریح می‌شود.
مدل (۱) فرضیه اول-کوتاه‌مدت

$$C - Score_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Post_JCPOA_Withdrawal_t + \beta_2 X_{i,t} + Firm\ FE + \varepsilon_{i,t}$$

در مدل (۱)، اثر کوتاه‌مدت خروج از برجام با استفاده از رویکرد تفاوت-در-تفاوت بررسی می‌شود و ضریب β_1 نشان‌دهنده تغییر در محافظه‌کاری حسابداری پس از وقوع رویداد است.

مدل (۲) فرضیه اول-میان‌مدت

$$C - Score_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Post_JCPOA_Withdrawal(Year)_t + \beta_2 Post_JCPOA_Withdrawal(Year + 1)_t + \beta_3 Post_JCPOA_Withdrawal(Year + 2)_t + \beta_4 X_{i,t} + Firm\ FE + \varepsilon_{i,t}$$

در مدل (۲)، اثر خروج از برجام به صورت سالانه تفکیک شده و امکان بررسی واکنش محافظه کاری حسابداری در سال های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ فراهم می شود. برخلاف مدل (۱) که تنها اثر تجمعی و متوسط خروج از برجام را در کل دوره پس از وقوع رویداد اندازه گیری می کند، این مدل نشان می دهد که آیا واکنش شرکت ها به خروج از برجام بلافاصله پس از وقوع رویداد ظاهر شده است یا به تدریج در سال های بعد شکل گرفته است. همچنین، این مدل امکان بررسی تداوم، تقویت یا تضعیف اثر محافظه کاری در طول زمان را فراهم می کند و مشخص می سازد که کدام یک از سال های پس از خروج از برجام بیشترین تأثیر را بر رفتار گزارشگری شرکت ها داشته اند.

مدل (۳) فرضیه دوم- کوتاه مدت

$$C - Score_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Post_JCPOA_Withdrawal_t + \beta_2 SOE_{i,t} + \beta_3 (Post_JCPOA_Withdrawal_t \times SOE_{i,t}) + \beta_4 X_{i,t} + Firm\ FE + \varepsilon_{i,t}$$

در مدل (۳)، نقش مالکیت دولتی در رابطه بین خروج از برجام و محافظه کاری حسابداری بررسی می شود. ضریب β_3 اثر تعاملی بین خروج از برجام و مالکیت دولتی را نشان می دهد.

مدل (۴) فرضیه دوم- میان مدت

$$C - Score_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Post_JCPOA_Withdrawal(Year)_t + \beta_2 Post_JCPOA_Withdrawal(Year + 1)_t + \beta_3 Post_JCPOA_Withdrawal(Year + 2)_t + \beta_4 SOE_{i,t} + \beta_5 (Post_JCPOA_Withdrawal(Year)_t \times SOE_{i,t}) + \beta_6 (Post_JCPOA_Withdrawal(Year + 1)_t \times SOE_{i,t}) + \beta_7 (Post_JCPOA_Withdrawal(Year + 2)_t \times SOE_{i,t}) + \beta_8 X_{i,t} + Firm\ FE + \varepsilon_{i,t}$$

همانند مدل (۲)، در مدل (۴) نیز اثر خروج از برجام به صورت سالانه تفکیک شده است تا امکان بررسی میان مدت تغییرات محافظه کاری حسابداری فراهم شود. با این تفاوت که در این مدل، نقش مالکیت دولتی نیز در واکنش شرکت ها به این رویداد ژئوپلیتیکی مورد بررسی قرار می گیرد. مدل (۴) نشان می دهد که آیا تفاوت در واکنش شرکت ها با سطوح مختلف مالکیت دولتی بلافاصله پس از خروج از برجام ظاهر شده است یا در سال های بعدی شکل گرفته و تشدید شده است.

مدل (۵) فرضیه سوم- کوتاه مدت

$$C - Score_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Post_JCPOA_Withdrawal_t + \beta_2 KZ_{i,t} + \beta_3 (Post_JCPOA_Withdrawal_t \times KZ_{i,t}) + \beta_4 X_{i,t} + Firm\ FE + \varepsilon_{i,t}$$

در مدل (۵)، ضریب β_3 اثر تعاملی بین خروج از برجام و محدودیت تأمین مالی را نشان می دهد و بیانگر آن است که آیا شرکت های دارای محدودیت تأمین مالی بیشتر، در مقایسه با سایر شرکت ها، واکنش محافظه کارانه قوی تری به شوک ناشی از خروج از برجام نشان می دهند یا خیر.

مدل (۶) فرضیه سوم- میان مدت

$$C - Score_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 Post_JCPOA_Withdrawal(Year)_t + \beta_2 Post_JCPOA_Withdrawal(Year + 1)_t + \beta_3 Post_JCPOA_Withdrawal(Year + 2)_t + \beta_4 KZ_{i,t} + \beta_5 (Post_JCPOA_Withdrawal(Year)_t \times KZ_{i,t}) + \beta_6 (Post_JCPOA_Withdrawal(Year + 1)_t \times KZ_{i,t}) + \beta_7 (Post_JCPOA_Withdrawal(Year + 2)_t \times KZ_{i,t}) + \beta_8 X_{i,t} + Firm\ FE + \varepsilon_{i,t}$$

همانند مدل (۴)، در مدل (۶) نیز اثر خروج از برجام به صورت سالانه تفکیک شده است. ضرایب β_5 تا β_7 نشان می دهند که آیا و چگونه اثر محدودیت تأمین مالی بر رابطه بین خروج از برجام و محافظه کاری حسابداری در سال های مختلف پس از وقوع این رویداد تغییر می کند.

یافته‌ها

جدول (۱) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. در خصوص متغیر محافظه‌کاری حسابداری، میانگین و میانه به ترتیب برابر با ۰/۱۰۳- و ۰/۰۱۷ است. این نتایج نشان می‌دهد که سطح محافظه‌کاری شرطی در میان شرکت‌های نمونه یکسان نبوده و شرکت‌ها از نظر سرعت شناسایی اخبار نامطلوب در سود حسابداری تفاوت‌هایی با یکدیگر داشته‌اند. در میان متغیرهای دوجویی، متغیر رویداد خروج از برجام در الگوی کوتاه‌مدت دارای میانگین ۰/۵۰ است که نشان می‌دهد نیمی از مشاهدات مربوط به دوره قبل و نیمی دیگر مربوط به دوره پس از خروج از برجام است. همچنین متغیرهای سالانه خروج از برجام در الگوی میان‌مدت دارای میانگین ۰/۱۶۶ بوده و هر یک شامل ۱۶۸ مشاهده هستند که بیانگر توزیع یکنواخت مشاهدات در سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ است. علاوه بر این، میانگین و میانه شاخص محدودیت تأمین مالی به ترتیب برابر با ۱/۸۳۷- و ۰/۷۸۷ است که بیانگر تفاوت قابل توجه در شدت محدودیت تأمین مالی میان شرکت‌های نمونه است. همچنین، میانگین مالکیت دولتی برابر با ۰/۳۴۸ است؛ به این معنا که به طور متوسط حدود ۳۴/۸ درصد از سهام شرکت‌های نمونه در اختیار دولت یا نهادهای شبه‌دولتی قرار دارد. همچنین ۸۶/۸ درصد از شرکت‌ها دارای هیئت‌مدیره مستقل بوده و تنها حدود ۹/۶ درصد از مشاهدات مربوط به شرکت‌های زیان‌ده است. میانگین اهرم مالی برابر با ۰/۵۳۶ است که نشان می‌دهد به طور متوسط بیش از نیمی از دارایی‌های شرکت‌ها از طریق بدهی تأمین مالی شده است. اطلاعات مربوط به سایر متغیرهای پژوهش نیز در جدول (۱) ارائه شده و به همین شکل قابل تفسیر است.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار	فراوانی مقدار ۱ متغیر
محافظه‌کاری حسابداری	-۰/۱۰۳	۰/۰۱۷	۴/۶۵	-۲/۵۹	۰/۶۳۷	---
رویداد خروج از برجام کوتاه مدت	۰/۵۰	۰/۵۰	۱	۰	---	۵۰۴*
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام میان مدت سال اول	۰/۱۶۶	۰	۱	۰	---	۱۶۸
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام میان مدت سال دوم	۰/۱۶۶	۰	۱	۰	---	۱۶۸
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام میان مدت سال	۰/۱۶۶	۰	۱	۰	---	۱۶۸

محدودیت در تأمین مالی	۱/۸۳۷	۰/۷۸۷	۹/۶۱۳	۴۳/۰۷۶	۹/۳۷۸	---
مالکیت دولتی	۰/۳۴۸	۰/۱۸۲	۰/۹۴۸	۰	۰/۳۲۱	---
اهرم مالی	۰/۵۳۶	۰/۵۳۳	۰/۹۸۹	۰/۰۵۶	۰/۲۳۶	---
اندازه شرکت	۱۵/۰۵	۱۴/۷۷	۲۰/۷۷	۱۱/۰۵	۱/۶۵۱	---
مالکیت نهادی	۰/۷۲۶	۰/۷۷۷	۰/۹۷۸	۰/۰۵۱	۰/۲۰۴	---
استقلال هیئت مدیره	۰/۸۶۸	۱	۱	۰	---	۸۷۵
زیان شرکت	۰/۰۹۶	۰	۱	۰	---	۹۷
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	۵/۱۴۶	۴/۶۸	۱۹/۵۷	۰/۲۳۸	۴/۳۶۶	---
بازده دارایی‌ها	۰/۱۳۸	۰/۱۲۱	۰/۷۰۸	-۰/۴۰۶	۰/۱۴۹	---
رشد فروش شرکت	۰/۲۷۱	۰/۱۷۲	۱/۶۹۲	-۰/۱۸۵	۰/۴۰۷	---

* تعداد کل مشاهدات ۱۰۰۸

آزمون فرضیه‌ها

جدول (۲) نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش را در خصوص اثر کوتاه‌مدت خروج از برجام بر محافظه کاری حسابداری نشان می‌دهد. بر اساس نتایج، ضریب متغیر خروج از برجام برابر با ۰/۳۶۸ و در سطح ۹۵ درصد معنادار است. این یافته نشان می‌دهد که پس از وقوع این رویداد ژئوپلیتیکی، شرکت‌ها رویکرد محافظه کارانه‌تری در گزارشگری مالی اتخاذ کرده‌اند. بنابراین، فرضیه اول پژوهش در افق کوتاه‌مدت تأیید می‌شود.

جدول ۲. نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش (اثر کوتاه‌مدت)

متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	t-آماره	سطح معناداری	VIF
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (کوتاه‌مدت)	۰/۳۶۸	۰/۱۱۱	۳/۳۲	۰/۰۰۱	۱/۸۶
اهرم مالی	۰/۷۰۱	۰/۳۲۵	۲/۱۶	۰/۰۳۳	۱/۸۰
اندازه شرکت	-۰/۵۰۳	۰/۰۹۳	-۵/۴۳	۰/۰۰۰۱	۱/۳۶
زیان شرکت	۰/۰۰۲	۰/۱۱۸	۰/۰۱	۰/۹۸۹	۱/۳۸
استقلال هیئت مدیره	۰/۳۱۴	۰/۰۶۸	۴/۶۴	۰/۰۰۰۱	۱/۰۴
مالکیت نهادی	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۱/۰۹	۰/۲۷۹	۱/۰۸
رشد فروش	۰/۱۵۶	۰/۰۷۳	۲/۱۴	۰/۰۳۳	۱/۰۳
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	-۰/۰۴۹	۰/۰۱۰	-۴/۷۲	۰/۰۰۰۱	۱/۹۶

۲/۴۰	۰/۷۴۸	-۰/۳۲	۰/۴۰۷	-۰/۱۳۱	بازده دارایی‌ها
---	۰/۰۰۰۱	۴/۴۸	۱/۴۳۴	۶/۴۲۸	عرض از مبدأ
مقدار			شاخص		
۲۰/۱۸			آماره F		
۰/۰۰۰۱			احتمال آماره F		
۰/۴۲۰			ضریب تعیین تعدیل شده		
اثرات ثابت شرکت			روش برآورد		
خوشه‌بندی بر اساس شرکت			خودهمبستگی سریالی و ناهمسانی واریانس		

جدول (۳) نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش را از منظر اثر میان‌مدت خروج از برجام بر محافظه‌کاری حسابداری نشان می‌دهد. نتایج حاکی از آن است که اثر خروج از برجام بر محافظه‌کاری حسابداری در طول زمان یکسان نبوده است. ضریب این متغیر در سال اول و دوم پس از رویداد به ترتیب ۰/۳۶۷ و ۰/۵۲۴ بوده و هر دو در سطح آماری معنادار هستند که نشان‌دهنده افزایش محافظه‌کاری حسابداری و تقویت این اثر در سال دوم است. با این حال، ضریب سال سوم با وجود مثبت بودن (۰/۳۴۳) از معناداری آماری برخوردار نیست. بنابراین، اثر خروج از برجام بر محافظه‌کاری حسابداری در سال‌های ابتدایی پس از خروج معنادار بوده، اما در سال سوم تداوم نیافته است.

جدول ۳. نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش (اثر میان‌مدت)

متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	آماره-t	سطح معناداری	VIF
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال اول)	۰/۳۶۷	۰/۱۱۰	۳/۳۲	۰/۰۰۱	۱/۵۳
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال دوم)	۰/۵۲۴	۰/۱۷۱	۳/۰۷	۰/۰۰۲	۲/۰۷
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال سوم)	۰/۳۴۳	۰/۲۲۱	۱/۵۵	۰/۱۲۴	۱/۵۱
اهرم مالی	۰/۶۹۶	۰/۳۲۲	۲/۱۶	۰/۰۳۲	۱/۸۲
اندازه شرکت	-۰/۵۰۲	۰/۱۳۸	-۳/۶۴	۰/۰۰۰۱	۱/۳۸
بازده دارایی‌ها	-۰/۰۹۸	۰/۴۰۲	-۰/۲۴	۰/۸۰۸	۲/۴۱
زیان شرکت	-۰/۰۱۰	۰/۱۱۶	-۰/۰۹	۰/۹۳۲	۱/۳۸
استقلال هیئت‌مدیره	۰/۳۰۶	۰/۰۶۹	۴/۴۳	۰/۰۰۰۱	۱/۰۶
مالکیت نهادی	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۱/۳۲	۰/۱۸۸	۱/۰۸

۱/۰۶	۰/۰۱۰	۲/۶۲	۰/۰۶۹	۰/۱۸۰	رشد فروش
۲/۲۲	۰/۰۰۲	-۳/۱۴	۰/۰۱۳	-۰/۰۴۰	نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری
---	۰/۰۰۲	۳/۱۴	۲/۰۴۶	۶/۴۲۴	عرض از مبدأ
۲۴/۱۶			آماره F		
۰/۰۰۰۱			احتمال آماره F		
۰/۴۲۴			ضریب تعیین تعدیل شده		
اثرات ثابت شرکت			روش برآورد		
خوشه بندی بر اساس شرکت			خودهمبستگی سریالی و ناهمسانی واریانس		

جدول (۴) نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش را در افق کوتاه مدت نشان می دهد. بر اساس نتایج، ضریب متغیر مالکیت دولتی برابر با $-۳/۱۶۵$ و از نظر آماری معنادار است که نشان می دهد افزایش میزان مالکیت دولتی با کاهش محافظه کاری حسابداری همراه است. همچنین، ضریب متغیر تعاملی خروج از برجام و مالکیت دولتی برابر با $-۰/۸۰۰$ و معنادار است. منفی و معنادار بودن این ضریب نشان می دهد که با افزایش میزان مالکیت دولتی، اثر مثبت خروج از برجام بر محافظه کاری حسابداری تضعیف می شود. بنابراین، شرکت هایی که از میزان مالکیت دولتی بیشتری برخوردارند، در واکنش به خروج از برجام افزایش کمتری در محافظه کاری حسابداری نشان می دهند و فرضیه دوم پژوهش در افق کوتاه مدت تأیید می شود.

جدول ۴. نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش (اثر کوتاه مدت)

متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	آماره-t	سطح معناداری	VIF
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (کوتاه مدت)	۰/۶۱۴	۰/۱۲۴	۴/۹۴	۰/۰۰۰۱	۳/۵۲
مالکیت دولتی	-۳/۱۶۵	۰/۴۱۰	-۷/۷۱	۰/۰۰۰۱	۱/۹۸
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (کوتاه مدت) × مالکیت دولتی	-۰/۸۰۰	۰/۲۰۸	-۳/۸۴	۰/۰۰۰۱	۳/۵۶
اهرم مالی	۰/۶۸۳	۰/۲۷۳	۲/۵۰	۰/۰۱۳	۱/۸۱
اندازه شرکت	-۰/۴۸۴	۰/۰۸۸	-۵/۴۸	۰/۰۰۰۱	۱/۳۷
بازده دارایی ها	-۰/۲۲۹	۰/۳۶۲	-۰/۶۳	۰/۵۲۸	۲/۴۱
زیان شرکت	-۰/۰۰۶	۰/۱۱۲	-۰/۰۵	۰/۹۶۰	۱/۳۹

۱/۰۵	۰/۰۰۰۱	۴/۳۳	۰/۰۶۵	۰/۲۸۱	استقلال هیئت مدیره
۱/۰۸	۰/۱۵۷	۱/۴۲	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	مالکیت نهادی
۱/۰۳	۰/۰۰۲	۳/۰۸	۰/۰۶۱	۰/۱۸۹	رشد فروش
۱/۹۷	۰/۰۰۰۱	-۴/۰۴	۰/۰۰۹	-۰/۰۳۸	نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری
-	۰/۰۰۰۱	۵/۲۶	۱/۳۳۹	۷/۰۳۸	عرض از مبدأ
مقدار			شاخص		
۳۲/۳۴			آماره F		
۰/۰۰۰۱			احتمال آماره F		
۰/۵۲۹			ضریب تعیین تعدیل شده		
اثرات ثابت شرکت			روش برآورد		
خوشه بندی بر اساس شرکت			خودهمبستگی سریالی و ناهمسانی واریانس		

جدول (۵) نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش را در افق میان مدت نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که ضرایب متغیرهای تعاملی خروج از برجام با مالکیت دولتی در سال های اول و دوم به ترتیب برابر با ۰/۲۰۹- و ۰/۳۶۳- بوده و از نظر آماری معنادار نیستند. بنابراین، در دو سال نخست پس از خروج از برجام، شواهد معناداری مبنی بر نقش تعدیل گر میزان مالکیت دولتی مشاهده نمی شود. با این حال، ضریب متغیر تعاملی سال سوم و مالکیت دولتی برابر با ۱/۹۶۱- و از نظر آماری معنادار است. این یافته نشان می دهد که در سال سوم پس از خروج از برجام، با افزایش میزان مالکیت دولتی، اثر این رویداد بر محافظه کاری حسابداری به طور معناداری تضعیف می شود. بنابراین، نقش تعدیل گر مالکیت دولتی عمدتاً در سال سوم پس از رویداد آشکار می شود.

جدول ۵. نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش (اثر میان مدت)

VIF	سطح معناداری	-آماره	انحراف استاندارد	ضریب	متغیر
۳/۳۰	۰/۰۰۰۱	۳/۸۱	۰/۱۲۱	۰/۴۶۳	رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال اول)
۳/۷۳	۰/۰۰۰۱	۳/۷۹	۰/۱۷۸	۰/۶۷۳	رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال دوم)
۳/۵۳	۰/۰۰۰۱	۴/۱۶	۰/۲۳۲	۰/۹۶۵	رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال سوم)
۱/۹۸	۰/۰۰۰۱	-۷/۰۷	۰/۴۱۸	-۲/۹۵۷	مالکیت دولتی

رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال اول) × مالکیت دولتی	۰/۲۹۹	۰/۱۹۹	-۱/۰۵	۰/۲۹۶	۳/۰۱
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال دوم) × مالکیت دولتی	۰/۳۶۳	۰/۲۲۹	-۱/۵۸	۰/۱۱۵	۳/۰۱
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال سوم) × مالکیت دولتی	-۱/۹۶۱	۰/۳۴۶	-۵/۶۷	۰/۰۰۰۱	۳/۳۶
اهرم مالی	۰/۶۲۴	۰/۲۶۳	۲/۳۷	۰/۰۱۹	۱/۸۴
اندازه شرکت	-۰/۵۰۸	۰/۱۳۱	-۳/۸۹	۰/۰۰۰۱	۱/۳۹
بازده دارایی ها	-۰/۱۷۴	۰/۳۵۳	-۰/۴۹	۰/۶۲۲	۲/۴۱
زبان شرکت	-۰/۰۰۶	۰/۱۱۰	-۰/۰۵	۰/۹۵۸	۱/۳۹
استقلال هیئت مدیره	۰/۲۶۹	۰/۰۶۸	۳/۹۷	۰/۰۰۰۱	۱/۰۶
مالکیت نهادی	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۱/۶۴	۰/۱۰۳	۱/۰۸
رشد فروش	۰/۱۹۳	۰/۰۵۴	۳/۵۸	۰/۰۰۰۱	۱/۰۶
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	-۰/۰۲۹	۰/۰۱۱	-۲/۵۵	۰/۰۱۲	۲/۲۴
عرض از مبدأ	۷/۳۹۰	۱/۹۴۰	۳/۸۱	۰/۰۰۰۱	-
آماره F	۳۹/۱۷				
احتمال آماره F	۰/۰۰۰۱				
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۵۵۵				
روش برآورد	اثرات ثابت شرکت				
خودهمبستگی سریالی و ناهمسانی واریانس	خوشه بندی بر اساس شرکت				

جدول (۶) نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش را در افق کوتاه مدت نشان می دهد. بر اساس نتایج، ضریب محدودیت تأمین مالی برابر با ۰/۰۴۰ و از نظر آماری معنادار است. همچنین، ضریب متغیر تعاملی خروج از برجام و محدودیت تأمین مالی برابر با ۰/۰۲۱ و از نظر آماری معنادار است. مثبت و معنادار بودن ضریب تعاملی نشان می دهد که با افزایش شدت محدودیت تأمین مالی، اثر خروج از برجام بر محافظه کاری حسابداری تقویت می شود. به بیان دیگر، شرکت هایی که با شدت بیشتری با محدودیت تأمین مالی مواجه هستند، پس از وقوع این رویداد ژئوپلیتیکی واکنش محافظه کارانه تری در گزارشگری مالی نشان می دهند. بنابراین، فرضیه سوم پژوهش در افق کوتاه مدت تأیید می شود.

جدول ۶. نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش (اثر کوتاه مدت)

متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	t-آماره	سطح معناداری	VIF
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (کوتاه مدت)	۰/۳۲۸	۰/۰۹۳	۳/۵۳	۰/۰۰۱	۱/۹۰
محدودیت تأمین مالی	۰/۰۴۰	۰/۰۰۶	۶/۵۹	۰/۰۰۰۱	۳/۷۸
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (کوتاه مدت) × محدودیت تأمین مالی	۰/۰۲۱	۰/۰۰۶	۳/۷۸	۰/۰۰۰۱	۳/۸۵
اهرم مالی	۰/۷۹۲	۰/۲۳۷	۳/۳۵	۰/۰۰۱	۱/۸۱
اندازه شرکت	-۰/۳۰۷	۰/۰۷۶	-۴/۰۶	۰/۰۰۰۱	۱/۳۷
بازده دارایی ها	-۰/۳۲۶	۰/۳۰۷	-۱/۰۶	۰/۲۸۹	۲/۴۱
زبان شرکت	۰/۰۳۸	۰/۱۰۳	۰/۳۷	۰/۷۱۲	۱/۳۹
استقلال هیئت مدیره	۰/۲۰۲	۰/۰۵۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱	۱/۰۵
مالکیت نهادی	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۴۵	۰/۶۵۴	۱/۰۸
رشد فروش	۰/۱۶۹	۰/۰۵۳	۳/۱۸	۰/۰۰۲	۱/۰۳
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	-۰/۰۵۳	۰/۰۰۹	-۵/۶۶	۰/۰۰۰۱	۱/۹۶
عرض از مبدأ	۳/۶۸۰	۱/۱۷۰	۳/۱۵	۰/۰۰۲	-
F آماره		۵۴/۳۳			
احتمال آماره F		۰/۰۰۰۱			
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۶۵۳			
روش برآورد		اثرات ثابت شرکت			
خودهمبستگی سریالی و ناهمسانی واریانس		خوشه بندی بر اساس شرکت			

جدول (۷) نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش را در افق میان مدت نشان می دهد. نتایج نشان می دهد که ضرایب متغیرهای تعاملی محدودیت تأمین مالی در سال های اول، دوم و سوم پس از خروج از برجام به ترتیب برابر با ۰/۰۱۴، ۰/۰۱۷ و ۰/۰۳۰ بوده و هر سه از نظر آماری معنادار هستند. مثبت و معنادار بودن این ضرایب نشان می دهد که با افزایش شدت محدودیت تأمین مالی، اثر خروج از برجام بر محافظه کاری حسابداری در هر سه سال پس از رویداد تقویت می شود. همچنین، افزایش تدریجی ضرایب تعاملی از سال اول تا سال سوم

نشان می‌دهد که نقش تعدیل‌گر محدودیت تأمین مالی در تقویت واکنش محافظه‌کارانه شرکت‌ها به خروج از برجام به مرور زمان افزایش یافته است.

جدول ۷. نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش (اثر میان‌مدت)

متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	t-آماره	سطح معناداری	VIF
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال اول)	۰/۳۴۱	۰/۰۹۱	۳/۷۴	۰/۰۰۰۱	۱/۵۶
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال دوم)	۰/۵۳۰	۰/۱۳۶	۳/۹۰	۰/۰۰۰۱	۲/۰۹
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال سوم)	۰/۶۲۳	۰/۱۶۸	۳/۷۱	۰/۰۰۰۱	۱/۶۵
محدودیت تأمین مالی	۰/۰۳۵	۰/۰۰۶	۵/۷۳	۰/۰۰۰۱	۳/۷۸
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال اول) × محدودیت تأمین مالی	۰/۰۱۴	۰/۰۰۷	۲/۱۶	۰/۰۳۲	۱/۴۲
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال دوم) × محدودیت تأمین مالی	۰/۰۱۷	۰/۰۰۷	۲/۵۴	۰/۰۱۲	۱/۷۱
رویداد ژئوپلیتیک خروج از برجام (سال سوم) × محدودیت تأمین مالی	۰/۰۳۰	۰/۰۰۶	۴/۹۲	۰/۰۰۰۱	۳/۰۳
اهرم مالی	۰/۷۸۸	۰/۲۲۹	۳/۴۴	۰/۰۰۱	۱/۸۵
اندازه شرکت	-۰/۴۵۴	۰/۱۱۳	-۴/۰۳	۰/۰۰۰۱	۱/۴۰
بازده دارایی‌ها	-۰/۲۸۰	۰/۳۰۸	-۰/۹۱	۰/۳۶۵	۲/۴۱
زیان شرکت	۰/۰۲۳	۰/۰۹۸	۰/۲۳	۰/۸۱۸	۱/۳۹
استقلال هیئت‌مدیره	۰/۱۹۵	۰/۰۵۴	۳/۶۳	۰/۰۰۰۱	۱/۰۷
مالکیت نهادی	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۶۹	۰/۴۹۲	۱/۰۹
رشد فروش	۰/۱۶۹	۰/۰۴۹	۳/۴۷	۰/۰۰۱	۱/۰۷
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	-۰/۰۴۴	۰/۰۱۱	-۴/۰۵	۰/۰۰۰۱	۲/۳۵
عرض از مبدأ	۵/۸۴۱	۱/۶۸۱	۳/۴۷	۰/۰۰۱	-
F آماره			۶۰/۴۲		
احتمال آماره F			۰/۰۰۰۱		
ضریب تعیین تعدیل‌شده			۰/۶۶۱		
روش برآورد			اثرات ثابت شرکت		

خودهمبستگی سریالی و ناهمسانی واریانس	خوشه‌بندی بر اساس شرکت
--------------------------------------	------------------------

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر خروج از برجام بر محافظه‌کاری شرطی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شد. بر مبنای مبانی نظری، انتظار می‌رود این رویداد از طریق افزایش ابهام محیطی، محدودیت‌های تأمین مالی و نگرانی سرمایه‌گذاران نسبت به کیفیت اطلاعات مالی، بر رفتار گزارشگری شرکت‌ها اثرگذار باشد. از این‌رو، علاوه بر اثر مستقیم خروج از برجام، نقش مالکیت دولتی و محدودیت تأمین مالی نیز به‌عنوان عوامل تعدیل‌کننده این رابطه بررسی شد. همچنین، پژوهش حاضر با تفکیک اثرات کوتاه‌مدت و میان‌مدت، نحوه شکل‌گیری و تداوم واکنش شرکت‌ها را در طول زمان مورد مطالعه قرار داد. این رویکرد امکان ارزیابی موقتی یا پایدار بودن آثار رویدادهای ژئوپلیتیکی بر محافظه‌کاری شرطی و رفتار گزارشگری مالی شرکت‌ها را فراهم می‌سازد.

نتایج آزمون فرضیه اول نشان داد که خروج آمریکا از برجام موجب افزایش محافظه‌کاری شرطی شرکت‌ها شده است. همچنین نتایج میان‌مدت نشان داد این اثر در سال‌های اول و دوم پس از رویداد مثبت و معنادار بوده، اما در سال سوم از معناداری آماری برخوردار نبوده است. این یافته با نظریه قراردادهای نظریه عدم تقارن اطلاعاتی و ادبیات محافظه‌کاری شرطی همسو است؛ زیرا افزایش ابهام و عدم اطمینان، تقاضا برای شناسایی به‌موقع اخبار نامطلوب و اتخاذ رویه‌های گزارشگری محتاطانه‌تر را افزایش می‌دهد (Watts, LaFond & Watts, 2008; Zhong & Li, 2016; ۲۰۰۳). علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد واکنش شرکت‌ها صرفاً آنی و کوتاه‌مدت نبوده است. تداوم اثر در دو سال نخست و کاهش آن در سال سوم بیانگر آن است که محافظه‌کاری شرطی در پاسخ به پیامدهای اقتصادی و اطلاعاتی ناشی از خروج از برجام افزایش یافته و با کاهش تدریجی عدم اطمینان، شدت این واکنش نیز کاهش یافته است.

نتایج فرضیه دوم نشان داد که با افزایش میزان مالکیت دولتی، اثر مثبت خروج از برجام بر محافظه‌کاری شرطی تضعیف می‌شود. نتایج کوتاه‌مدت وجود اثر تعدیلی منفی و معنادار مالکیت دولتی را تأیید کرد و در الگوی میان‌مدت نیز این نقش تعدیل‌گر در سال‌های اول و دوم معنادار نبود، اما در سال سوم به‌طور معناداری آشکار شد. این یافته با نظریه قراردادهای

نظریه وابستگی به منابع و ادبیات مالکیت دولتی سازگار است؛ زیرا شرکت‌هایی که از میزان بیشتری از مالکیت و حمایت دولتی برخوردارند، معمولاً دسترسی آسان‌تری به منابع مالی داشته و با ریسک نکول کمتری مواجه‌اند و در نتیجه فشار کمتری برای افزایش محافظه‌کاری شرطی احساس می‌کنند (Pan, 2017; Hu et al., 2020; Zhang et al., 2022). همچنین نتایج نشان می‌دهد در سال‌های ابتدایی پس از خروج از برجام، شواهد معناداری از نقش تعدیل‌گر میزان مالکیت دولتی مشاهده نمی‌شود، اما این نقش در سال سوم آشکارتر می‌شود. این یافته بیانگر آن است که افزایش میزان مالکیت دولتی بیش از واکنش اولیه، بر تداوم و شدت واکنش شرکت‌ها در دوره‌های بعدی اثرگذار بوده و اثر افزایش‌دهنده خروج از برجام بر محافظه‌کاری شرطی را کاهش می‌دهد.

نتایج فرضیه سوم نشان داد که افزایش شدت محدودیت در تأمین مالی نقش مهمی در تشدید اثر خروج از برجام بر محافظه‌کاری شرطی دارد. نتایج کوتاه‌مدت بیانگر آن بود که با افزایش شدت محدودیت تأمین مالی، واکنش محافظه‌کارانه شرکت‌ها به خروج از برجام تقویت می‌شود. همچنین در الگوی میان‌مدت، اثر تعدیلی محدودیت در تأمین مالی در هر سه سال پس از خروج از برجام مثبت و معنادار بوده و شدت آن در طول زمان افزایش یافته است. این یافته با نظریه قراردادهای، نظریه عدم تقارن اطلاعاتی و ادبیات محدودیت‌های تأمین مالی سازگار است. شرکت‌هایی که با شدت بیشتری با محدودیت مالی مواجه‌اند، به دلیل وابستگی بیشتر به منابع مالی بیرونی و انعطاف‌پذیری کمتر، در شرایط افزایش عدم اطمینان انگیزه بیشتری برای بهبود کیفیت اطلاعات مالی و شناسایی به‌موقع اخبار نامطلوب دارند (Balakrishnan et al., 2016; Li & Peng, 2022; Fu et al., 2024). همچنین، برخلاف نتایج فرضیه اول که از کاهش تدریجی اثر رویداد در کل نمونه حکایت داشت، نتایج این فرضیه نشان می‌دهد که با افزایش شدت محدودیت تأمین مالی، اثر خروج از برجام نه تنها تضعیف نمی‌شود، بلکه در طول زمان تقویت می‌شود. این موضوع بیانگر آن است که پیامدهای اقتصادی خروج از برجام برای شرکت‌هایی با شدت بیشتر محدودیت تأمین مالی ماهیتی انباشتی داشته و آن‌ها را بیش از پیش به استفاده از محافظه‌کاری شرطی برای حفظ دسترسی به منابع مالی سوق داده است.

به طور کلی، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد واکنش شرکت‌ها به شوک‌های ژئوپلیتیک تنها به خود رویداد وابسته نیست، بلکه ویژگی‌های نهادی و مالی شرکت‌ها نیز در این زمینه نقش تعیین‌کننده دارند. در حالی که خروج آمریکا از برجام به طور متوسط موجب افزایش محافظه‌کاری شرطی شده است، افزایش میزان مالکیت دولتی این واکنش را تضعیف می‌کند، در حالی که افزایش شدت محدودیت تأمین مالی با تقویت واکنش محافظه‌کارانه شرکت‌ها همراه است.

نتایج پژوهش دارای پیامدهای مهمی برای سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سیاست‌گذاران است. یافته‌ها نشان می‌دهد کیفیت گزارشگری مالی در دوره‌های نااطمینانی ژئوپلیتیک تحت تأثیر ویژگی‌های مالی و نهادی شرکت‌ها قرار می‌گیرد. همچنین، شرکت‌هایی که با محدودیت تأمین مالی شدیدتری مواجه‌اند، تمایل بیشتری به گزارشگری محتاطانه نشان می‌دهند و میزان مالکیت دولتی نیز می‌تواند شدت واکنش شرکت‌ها به شوک‌های سیاسی و اقتصادی را تعدیل کند.

از منظر ادبیات پژوهش، این مطالعه با بررسی تأثیر مستقیم یک رویداد ژئوپلیتیک بر محافظه‌کاری شرطی، شواهد جدیدی به ادبیات محافظه‌کاری حسابداری و ریسک‌های ژئوپلیتیک اضافه می‌کند. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی نقش متغیرهایی نظیر حاکمیت شرکتی، کنترل‌های داخلی، ارتباطات سیاسی مدیران، پوشش تحلیلگران و کیفیت حسابرسی را نیز بررسی کنند.

یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر، عدم دسترسی به داده‌های مالی از شرکت‌های فعال در کشورهای مشابه برای تشکیل یک گروه کنترل خارجی بود. از این رو، امکان اجرای کامل طراحی کلاسیک تفاوت در تفاوت‌ها مبتنی بر مقایسه هم‌زمان گروه کنترل و گروه تحت تأثیر رویداد فراهم نشد. در نتیجه، شناسایی اثرات خروج از برجام بر پایه مقایسه دوره‌های قبل و بعد از وقوع رویداد و با استفاده از رویکرد مطالعه رویداد و تفاوت در تفاوت‌ها در سطح شرکت‌های داخلی انجام شد. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی با بهره‌گیری از داده‌های بین‌المللی و گروه‌های کنترل خارجی، شواهد دقیق‌تر و قوی‌تری درباره آثار علی رویدادهای ژئوپلیتیک بر رفتار گزارشگری مالی و محافظه‌کاری شرطی ارائه کنند.

تعارض منافع

نویسندگان هیچ گونه تعارض منافی ندارند.

سپاسگزاری

از تمامی اساتیدی که در نوشتن این مقاله یاریگر بودند، کمال قدردانی و تشکر را دارد.

ORCID

Amin Pourrezaei Nav <https://orcid.org/0009-0009-1841-9145>
Hamzeh Didar <https://orcid.org/0000-0003-4651-7729>
Gholamreza Mansourfar <https://orcid.org/0000-0002-3076-0241>

منابع

- اله بخشی، سعید، پیری، پرویز و حیدری، مهدی. (۱۳۹۸). بررسی تاثیر ساختار مالکیت (دولتی و خصوصی) بر رابطه بین کیفیت افشا و هزینه سرمایه در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۶(۶۲)، ۲۱-۴۳.
<https://doi.org/10.22054/qjma.2019.10412>
- پوررضایی ناو، امین، دیدار، حمزه و غیور، فرزاد. (۱۴۰۳). بررسی اثر میانجی رتبه بندی اعتباری در رابطه بین کیفیت حاکمیت شرکتی و نقدشوندگی سهام بر اساس رویکرد نقدشوندگی مرکب. *نشریه پژوهش های حسابداری مالی*، ۱۶(۱)، ۲۷-۵۰.
<https://doi.org/10.22108/far.2024.141603.2048>
- تهرانی، رضا و حصارزاده، رضا. (۱۳۸۸). تاثیر جریان های نقدی آزاد و محدودیت در تأمین مالی بر بیش سرمایه گذاری و کم سرمایه گذاری. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۱(۳)، ۵۰-۶۷.
<https://doi.org/10.22034/iaar.2009.105195>
- سجادی، سید حسین و بنابی قدیم، رحیم. (۱۴۰۱). تاثیر مالکیت دولتی بر رابطه بین رقابت اطلاعاتی و پایداری سود. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۹(۷۵)، ۴۱-۶۸.
<https://doi.org/10.22054/qjma.2022.65345.2340>
- شیرزادی احمد رضا، رحیم زاده اشکان، نقیلو احمد، زمانی زهرا. (۱۴۰۱). بررسی تاثیر خروج یک جانبه آمریکا از برجام بر بازدهی بازار شرکت های صادرات محور بورس اوراق بهادار تهران با تأکید بر رفتار توده وار (رهیافت نیمه پارامتری). *فصلنامه سیاست های مالی و اقتصادی*. ۱۰ (۳۹): ۱۹۴-۱۷۳.
<http://qjefp.ir/article-1-1370-fa.html>

نقشبندی، عقیل، دهشیری، محمدرضا، کشیشیان سیرکی، گارینه، قائدی، محمدرضا. (۱۳۹۹). پیامدهای سیاسی و اقتصادی خروج آمریکا از برجام برای ایران در دوره ترامپ و آغاز دوره بایدن. فصلنامه مطالعات بین المللی، ۱۷(۳)، ۱۵۷-۱۷۶.

<https://doi.org/10.22034/isj.2021.275512.1414>

References

- Abdelbary, I., & Elshaw, R. H. (2023). *Economic sanctions as a foreign policy tool: A case study of the Iran-West conflict*. Research Square. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-2854425/v1>
- Adam, S. H. (2025). Exploring the implications of the managerial choice of accounting conservatism on financial growth: The moderating role of litigation risk. *Journal of Risk and Financial Management*, 18(7), 356. <https://doi.org/10.3390/jrfm18070356>
- Alkhalaileh, A. H. R., Hamid, M. A. B. A., Saidin, S. F. B., & Khan, F. (2024). Accounting conservatism in the face of economic policy uncertainty in GCC countries. *Polish Journal of Management Studies*, 29(2), 23-44. <https://doi.org/10.17512/pjms.2024.29.2.02>
- Arianpoor, A., & Asali, F. E. (2023). The impact of earnings volatility, environmental uncertainty and COVID-19 pandemic on accounting comparability in an emerging economy. *Asian Review of Accounting*, 31(4), 612-630. <https://doi.org/10.1108/ARA-10-2022-0257>
- Baker, C. R., & Persson, M. (2021). The concept of prudence in accounting. In C. R. Baker & M. Persson (Eds.), *Accounting, accountability and prudence* (pp. 119-132). Emerald Publishing. <https://doi.org/10.1108/S1479-350420210000025008>
- Balakrishnan, K., Watts, R. L., & Zuo, L. (2016). The effect of accounting conservatism on corporate investment during the global financial crisis. *Journal of Business Finance & Accounting*, 43(5-6), 513-542. <https://doi.org/10.1111/jbfa.12206>
- Baloria, V. P. (2022). Political connections and accounting conservatism. *The Accounting Review*, 97(6), 45-66. <https://doi.org/10.2308/TAR-2015-0263>
- Basu, S. (1997). The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings. *Journal of Accounting and Economics*, 24(1), 3-37. [https://doi.org/10.1016/S0165-4101\(97\)00014-1](https://doi.org/10.1016/S0165-4101(97)00014-1)
- Bradford, W. D., Chen, C., & Zhu, S. (2017). Conservative accounting, IFRS convergence and cash dividend payments: Evidence from China. *European Financial Management*, 23(3), 376-414. <https://doi.org/10.1111/eufm.12114>
- Choo, H. S., Cho, S. A., & Lee, J. E. (2024). Corporate governance report compliance rate and accounting conservatism: New evidence from Korea. *Investment Management and Financial Innovations*, 21(1), 116-130. [https://doi.org/10.21511/imfi.21\(1\).2024.10](https://doi.org/10.21511/imfi.21(1).2024.10)

- Constantin-Bercean, I., & Stretea, A. (2018). A nuclear test for diplomacy: Iran and the (new) EU-US sanctions debate. *On-line Journal Modelling the New Europe*, 28, 182-205. <https://doi.org/10.24193/ojmne.2018.28.10>
- Dai, L., & Ngo, P. (2021). Political uncertainty and accounting conservatism. *European Accounting Review*, 30(2), 277-307.
- Dai, L., & Zhang, B. (2019). Political uncertainty and finance: A survey. *Asia-Pacific Journal of Financial Studies*, 48(3), 307-333. <https://doi.org/10.1111/ajfs.12257>
- Fan, J. P. H., et al. (2022). "Political Shocks and Bank Stability: Evidence from Emerging Markets." *Journal of Banking & Finance*.
- Fattahi, S., & Nafisi-Moghadam, M. (2023). Do oil sanctions affect the interdependence and integration of financial markets? *Heliyon*, 9(2), e13793. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e13793>
- Fu, R., Gao, F., & Wang, Y. (2024). The impact of bond market liberalization on accounting conservatism. *Journal of Business Finance & Accounting*, 52(1), 403-432. <https://doi.org/10.1111/jbfa.12817>
- Gaaya, S., Essid, M., Beldi, A., & Ben Saad, I. (2025). Firm-level political risk and accounting conservatism: Evidence from earnings conference calls. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.5190375>
- Ghasseminejad, S., & Jahan-Parvar, M. R. (2021). The impact of financial sanctions: The case of Iran. *Journal of Policy Modeling*, 43(3), 601-621. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2021.03.001>
- Goodman-Bacon, A. (2021). Difference-in-differences with variation in treatment timing. *Journal of Econometrics*, 225(2), 254-277. <https://doi.org/10.1016/j.jeconom.2021.03.014>
- Haque, A., Fatima, H., Abid, A., & Qamar, M. A. J. (2019). Impact of firm-level uncertainty on earnings management and role of accounting conservatism. *Quantitative Finance and Economics*, 3(4), 772-794. <https://doi.org/10.3934/QFE.2019.4.772>
- Hendi Satria, H., Suhardjanto, D., Widarjo, W., Honggowati, T. S., & Setiorini, R. K. (2023). Corporate governance mechanism, political connection, and accounting conservatism: Evidence from Indonesia. *Migration Letters*, 20(S5), 498-508. <http://repo.stie-pembangunan.ac.id/id/eprint/253>
- Hu, J., Long, W., Tian, G. G., & Yao, D. (2020). CEOs' experience of the Great Chinese Famine and accounting conservatism. *Journal of Business Finance & Accounting*, 47(9-10), 1089-1112. <https://doi.org/10.1111/jbfa.12485>
- Huang, Z., & Yu, H. (2023). Research on ESG performance in Chinese listed firms: Perspective of economic policy uncertainty. *Journal of Innovation and Development*, 2(3), 43-46. <https://doi.org/10.54097/jid.v2i3.6927>
- Kaplan, S. N., & Zingales, L. (1997). Do investment-cash flow sensitivities provide useful measures of financing constraints? *Quarterly Journal of*

- Economics*, 112(1), 169-215.
<https://doi.org/10.1162/003355397555163>
- Khalifa, M., Zouaoui, H., Ben Othman, H., & Hussainey, K. (2023). The impact of climate risk on accounting conservatism: Evidence from developing countries. *Journal of Applied Accounting Research*, 25(3), 570-593. <https://doi.org/10.1108/JAAR-01-2023-0028>
- Khan, M., & Watts, R. L. (2009). Estimation and empirical properties of a firm-year measure of accounting conservatism. *Journal of Accounting and Economics*, 48(2-3), 132-150.
<https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2009.08.002>
- Kim, S. H., & An, Y. (2024). Effects of presidential elections on accounting conservatism: Evidence from South Korea. *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 35(3), 259-276.
<https://doi.org/10.1002/jcaf.22708>
- LaFond, R., & Watts, R. L. (2008). The information role of conservatism. *The Accounting Review*, 83(2), 447-478.
<https://doi.org/10.2308/accr.2008.83.2.447>
- Laudati, D., & Pesaran, M. H. (2021). *Identifying the effects of sanctions on the Iranian economy using newspaper coverage*. arXiv.
<https://doi.org/10.48550/arXiv.2110.09400>
- Li, G., & Peng, C. (2022). Research on the impact of economic policy uncertainty on the cost of debt financing: Based on experimental and mathematical statistics analysis. In *Proceedings of the International Conference on Economic Management and Cultural Industry* (pp. 99-108). Atlantis Press. https://doi.org/10.2991/978-94-6463-016-9_13
- Lins, K. V., Servaes, H., & Tamayo, A. (2017). Social capital, trust, and firm performance: The value of corporate social responsibility during the financial crisis. *the Journal of Finance*, 72(4), 1785-1824.
<https://doi.org/10.1111/jofi.12505>
- Mokdadi, S., & Saadaoui, Z. (2023). Geopolitical uncertainty and the cost of debt financing: The moderating role of information asymmetry. *The Journal of Risk Finance*, 24(5), 684-720.
<https://doi.org/10.1108/JRF-12-2022-0308>
- Monshipouri, M., & Heiran-Nia, J. (2020). China's Iran strategy: What is at stake? *Middle East Policy*, 27(4), 157-172.
<https://doi.org/10.1111/mepo.12533>
- Monshipouri, M., & Zamiri, R. (2023). Woman, life, freedom, one year later: Will the Iran protests succeed? *Middle East Policy*, 30(4), 10-25.
<https://doi.org/10.1111/mepo.12722>
- Moradi, M., Appolloni, A., Zimon, G., Tarighi, H., & Kamali, M. (2021). Macroeconomic factors and stock price crash risk: Do managers withhold bad news in the crisis-ridden Iran market? *Sustainability*, 13(7), 3688. <https://doi.org/10.3390/su13073688>
- Pan, X. (2017). Accounting conservatism, bank lending and firm investment: Evidence from a quasi-experiment of China's stimulus package.

- Pacific-Basin Finance Journal*, 44, 64-79.
<https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2017.06.004>
- Pereira, C., Monteiro, A. P., Pereira, S. A., & Coutinho, C. (2023). The relationship between investment and accounting conservatism: A study applied to small and medium-sized Portuguese companies. *Revista Contabilidade e Controladoria*, 15(1), 1-19.
<https://doi.org/10.5380/rcc.v15i1.83719>
- Poursoleyman, E., Pourrezaei Nav, A., Mansourfar, G., & Didar, H. (2025). How Does Corporate Information Environment Influence CSR? *International Journal of Financial Studies*, 13(3), 131.
<https://doi.org/10.3390/ijfs13030131>
- Shen, Y., Mollica, V., & Costa, A. F. D. (2023). The bright side of CEO narcissism and its impact on accounting conservatism. *Journal of Accounting Literature*, 46(1), 1-25. <https://doi.org/10.1108/JAL-01-2023-0006>
- Tarighi, H., Appolloni, A., Shirzad, A., & Azad, A. (2022). Corporate social responsibility disclosure and financial distress risk: Does institutional ownership matter? *Sustainability*, 14(2), 742.
<https://doi.org/10.3390/su14020742>
- Wang, M. L. (2023). Effects of the green finance policy on the green innovation efficiency of the manufacturing industry: A difference-in-difference model. *Technological Forecasting and Social Change*, 189, 122222. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122222>
- Wang, X., Sun, Y., Liu, Y. L., & Zhang, C. (2024). Share pledge and accounting conservatism in share-pledging firms: Evidence from a natural experiment in China. *PLOS ONE*, 19(7), e0306899.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0306899>
- Wati, L. N., Pirzada, K., & Ramdani, A. (2020). Determinants of accounting conservatism in politically connected firms. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 10(1), 123-138.
[https://doi.org/10.9770/jssi.2020.10.1\(14\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2020.10.1(14))
- Watts, R. L. (2003). Conservatism in accounting part I: Explanations and implications. *Accounting Horizons*, 17(3), 207-221.
<https://doi.org/10.2308/acch.2003.17.3.207>
- Zhang, H., & Wang, J. (2024). Managerial ability, political risk and political spending disclosure. *Meditari Accountancy Research*, 32(4), 1493-1526. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-06-2023-2030>
- Zhong, Y., & Li, W. (2016). Accounting conservatism: A literature review. *Australian Accounting Review*, 27(2), 195-213.
<https://doi.org/10.1111/auar.12107>

References in Persian

- Allah Bakhshi, S. , Piri, P. and Heidari, M. (2019). The Effects of Ownership Structure (Governmental and private) on Relationship between Disclosure Quality and Cost of Capital at Tehran Stock Exchange

- Listed Companies. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 16(62), ۲۱-۴۳. <https://doi.org/10.22054/qjma.2019.10412> [In Persian].
- Naghsbandi, A., Dehshiri, M. R., Kashishian Siraki, G., & Ghaedi, M. R. (2020). Political and economic consequences of the United States withdrawal from the JCPOA for Iran during the Trump administration and the beginning of the Biden administration. *International Studies Quarterly*, 17(3), 157-176. <https://doi.org/10.22034/isj.2021.275512.1414> [In Persian].
- Pourrezaei Nav, A., Didar, H. and Ghayour, F. (2024). Investigating the Mediating Effect of Credit Rating on the Relationship between Corporate Governance Quality and Stock Liquidity based on the Composite Liquidity Approach. *Financial Accounting Research*, 16(1), 27-50. <https://doi.org/10.22108/far.2024.141603.2048> [In Persian].
- Sajadi, S. H. and bonabi ghadim, R. (2022). The Effect of Government Ownership on Relationship between Information Competition and Earning Persistence. *Empirical Studies in Financial Accounting*, ۱۹(۷۵), ۴۱-۶۸. <https://doi.org/10.22054/qjma.2022.65345.2340> [In Persian].
- Shirzadi, A., Rahimzade, A., Naghilu, A., & Zamani, Z. (2023). Investigation of the impact of U.S. unilateral withdrawal from JCPOA on the market return of export-oriented companies listed on the Tehran Stock Exchange with emphasis on herding behavior: A semi-parametric approach. *Quarterly Journal of Fiscal and Economic Policies*, 10(39), ۱۷۳-۱۹۴. <http://qjefp.ir/article-۱-۱۲۷۰-fa.html> [In Persian].
- Tehrani, H., & Hesarzadeh, R. (2009). Development of the Kaplan-Zingales financial constraint index for Iranian firms. *Accounting and Auditing Review*. <https://doi.org/10.22034/iaar.2009.105195> [In Persian].

پیش از انتشار